

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО;
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCE LAW; INFORMATION LAW

УДК 349

DOI: 10.26565/2075-1834-2019-27-08

**ЖИТЛОВА СУБСИДІЯ ЯК БЕЗПОВОРОТНА АДРЕСНА
ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ГРОМАДЯНАМ**

Божко Д. В.,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
державно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,
м. Харків, 61022, майдан Свободи 4,
e-mail: d.bozhko25345@ukr.net,
orcid: <https://orcid.org/0000-0002-2244-1515>

АНОТАЦІЯ: актуальність даної тематики не викликає сумнівів та обумовлена тим, що на сьогодні вона зазнає суттєвих змін. Саме надання житлової субсидії сьогодні має нову форму. В статті визначається, що собою являє такий вид соціальної допомоги, як державна допомога на оплату житлово-комунальних послуг, розкривається та обґрунтовується сама процедура отримання громадянами такого виду державної соціальної допомоги, що надається з боку держави, яка піклується про нужденних громадян та членів їх сімей.

У статті 46 Конституції України зазначено право особи на соціальний захист за рахунок бюджетних коштів. Та відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги», який було прийнято ще в 2017 році Верховною Радою України зазначається, що пільги та субсидії на оплату житлово-комунальних послуг з 01 січня 2019 року виплачується споживачу у грошовій формі та у порядку визначеному Кабінетом Міністрів України.

Суттєвим в даному випадку є те, щоб така допомога на оплату житлово-комунальних послуг мала цільове використання та була спрямована саме на оплату таких послуг. В статті проаналізовано Постанову Кабінету Міністрів України № 1176 в якій ми можемо бачити механізм цільового використання бюджетних коштів, які передбачаються державою для надання субсидій населенню. Тому є справедливим рішення, що в випадку якщо родина сумлінно віднеслась до використання житлових комунікацій та заощадила енергоресурси, воду, теплові енергії, газу, за результатами опалюваного сезону вона може використати на свій розсуд та на власні потреби залишок коштів які залишились у наслідок економного використання та заощадження житлової субсидії, який є на її рахунку. Така форма заощаджень є цікавою в першу чергу для самої родини, чим має стимулювати окремого індивіда, який має право на отримання такої субсидії, до розумного, раціонального використання житлових комунікацій що надаються державою.

З 2019 року запроваджено надання субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг у грошовій формі у 2 моделях монетизації, які діють одночасно:

1) перерахування коштів на центральному рівні на банківський рахунок в Ощадбанку зі спеціальним режимом використання з подальшим їх спрямуванням на оплату житлово-комунальних послуг;

2) надання житлових субсидій готівкою безпосередньо одержувачу.

Розкрито розуміння поняття монетизації. Монетизація являє собою процес переходу від перерахування субсидій у безготівковому вигляді на рахунки надавачів житлово-комунальних послуг до надання субсидій громадянам у грошовій формі. Метою такої монетизації є створення прозорого механізму надання житлових субсидій і стимулювати громадян до ощадливого, розумного споживання.

Сьогодні запроваджується дві моделі монетизації: безготівкова грошова форма і готівкова форма.

За отриманням будь-якої інформації, що пов'язана з призначенням житлової субсидії, одержувачі такої субсидії повинні звертатися до органів соціального захисту населення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: житлова субсидія, соціальне забезпечення, субсидія, соціальна допомога, житлово-комунальні послуги, монетизація.

ЖИЛИЩНАЯ СУБСИДИЯ КАК БЕЗВОЗВРАТНАЯ АДРЕСНАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ПОМОЩЬ ГРАЖДАНАМ

Божко Д. В.,

кандидат юридических наук,
старший преподаватель кафедры
государственно-правовых дисциплин
юридического факультета
Харьковского национального университета
имени В. Н. Каразина,
г. Харьков, 61022, площадь Свободы, 4,
e-mail: d.bozhko25345@ukr.net,
orcid: <https://orcid.org/0000-0002-2244-1515>

АННОТАЦИЯ: актуальность данной тематики не вызывает сомнений и обусловлена тем, что сегодня она претерпевает существенные изменения. Именно предоставления жилищной субсидии сегодня имеет новую форму. В статье определяется, что собой представляет такой вид социальной помощи, как государственная помощь на оплату жилищно-коммунальных услуг, раскрывается и обосновывается сама процедура получения гражданами такого вида государственной социальной помощи, предоставляемой со стороны государства, которое заботится о нуждающихся гражданах и членах их семей.

В статье 46 Конституции Украины указано право человека на социальную защиту за счет бюджетных средств. И в соответствии с Законом Украины «О жилищно-коммунальных услугах», который был принят еще в 2017 году Верховной Радой Украины, отмечается, что льготы и субсидии на оплату жилищно-коммунальных услуг с 1 января 2019 выплачиваются потребителю в денежной форме и в порядке, который определяет Кабинет Министров Украины.

Существенным в данном случае является то, чтобы такая помощь на оплату жилищно-коммунальных услуг должна быть направлена на целевое использование, а именно на оплату таких услуг. В статье проанализировано Постановление Кабинета Министров Украины № 1176, в которой мы можем видеть механизм целевого использования бюджетных средств, предусмотренных государством для предоставления субсидий населению. Поэтому справедливо, что в случае если семья добросовестно отнеслась к использованию жилых коммуникаций и сэкономила энергоресурсы, воду, тепловые энергии, газа, по результатам отопительного сезона она может использовать по своему усмотрению и на собственные нужды остаток средств, оставшихся в результате экономного использования и сбережения жилищной субсидии, который есть на ее счету.

Такая форма сбережений интересна в первую очередь для самой семьи, чем должно стимулировать отдельного индивида, который имеет право на получение такой субсидии.

С 2019 года введена данная субсидий населению на оплату жилищно-коммунальных услуг в денежной форме в 2 моделях монетизации, которые действуют одновременно:

- 1) перечисление средств на центральном уровне на банковский счет в Сбербанке со специальным режимом использования с последующим их направлением на оплату жилищно-коммунальных услуг;
- 2) предоставление жилищных субсидий наличными непосредственно получателю.

В статье раскрыто понимание понятия монетизации. Монетизация представляет собой процесс перехода от перечисления субсидий в безналичном виде на счета поставщиков жилищно-коммунальных услуг до предоставления субсидий гражданам в денежной форме. Целью такой монетизации является создание прозрачного механизма предоставления жилищных субсидий, и стимулирование граждан к экономному и разумному потреблению.

Определено, что сегодня вводится две модели монетизации: безналичная денежная форма и наличная форма.

За получением любой информации, связанной с назначением жилищной субсидии, получатели субсидии, должны обращаться в органы социальной защиты населения.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: жилищная субсидия, социальное обеспечение, субсидия, социальная помощь, жилищно-коммунальные услуги, монетизация.

HOUSING SUBSIDY AS IRREVERSIBLE TARGETED STATE SOCIAL ASSISTANCE TO CITIZENS

Bozhko Daria,

Senior Lecturer of the State-legal disciplines
Department of the Faculty of Law, Candidate of Legal Sciences
V. N. Karazin Kharkiv National University,
Kharkiv, 61022, 4 Svoboda Square,
e-mail: d.bozhko25345@ukr.net,
orcid: <https://orcid.org/0000-0002-2244-1515>

ANNOTATION: the urgency of this topic is unmistakable and due to the fact that it is undergoing significant changes to date. Namely, the provision of a housing subsidy today has a new form. The article determines what kind of social assistance it offers, such as state aid for the payment of housing and communal services, discloses and justifies the procedure for receiving citizens of this type of state social assistance provided by the state, which cares for the needy citizens and their family members.

Article 46 of the Constitution of Ukraine specifies the right of a person to social protection at the expense of budgetary funds. In accordance with the Law of Ukraine «On Housing and Communal Services», adopted in 2017 by the Verkhovna Rada of Ukraine, it noted that the benefits and subsidies for the payment of housing and communal services from January 1, 2019 are paid to the consumer in cash and in the manner determined by the Cabinet of Ministers of Ukraine.

The important issue, in this case, is that such assistance for the payment of housing and communal services should have targeted use and was directed specifically to pay for such services. The article analyzes the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1176 in which we can see the mechanism of the targeted use of budgetary funds provided by the state to provide subsidies to the population.

Therefore, a fair decision is that if the family has conscientiously referred to the use of residential communications and saved energy resources, water, heat energy, gas, by the results of the heating season, it can use at its own discretion and for its own purposes the balance of funds remaining as a result of economical use and savings of housing the subsidy that is on her account. Such a form of savings is interesting primarily for the family itself, which should stimulate an individual, who has a right to receive such a subsidy, reasonable and rational use of residential communications provided by the state.

From 2019, subsidies were provided to citizens for the payment of housing and communal services in cash in two models of monetization, which operate simultaneously:

- 1) transfer of funds at the central level to a bank account in state bank «Oschadbank» with a special regime of use, followed by their referral for payment of housing and communal services;
- 2) the provision of housing subsidies in cash directly to the recipient.

It reveals an understanding of monetization the concept. Monetization is a process of transition from the transfer of subsidies in the cashless form to the accounts of providers of housing and communal services to the provision of subsidies to citizens in cash. The purpose of such monetization is to create a transparent mechanism for providing housing subsidies and to encourage citizens to make economical, reasonable consumption.

It is determined that today two models of monetization are introduced: cashless money form and cash form.

Upon receipt of any information related to the appointment of a housing subsidy, the recipients of the subsidy should apply to the social protection bodies of citizens.

KEY WORDS: housing subsidy, social security, subsidy, social assistance, housing, and communal services, monetization.

Статтею 46 головного закону нашої держави визначене право особи на соціальний захист за рахунок бюджетних коштів. Право громадян на соціальний захист гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними [1]. Саме цей вид соціального забезпечення отримав назву «державна соціальна допомога».

Суб'єктами соціальної допомоги є тільки нужденні громадяни та членів їх сімей, підставою для надання такої допомоги є стан бідності (нужденності), тобто рівень доходу такий, який не досягає прожиткового мінімуму та визначено законом.

В Україні створено систему соціальної допомоги, однією із складових якої є і житлова субсидія для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг.

Допомогами зі соціального забезпечення називаються всі, крім пенсій, державні виплати із відповідних фондів, що надаються громадянам у випадках передбачених законом. Державна соціальна допомога надається за рахунок коштів Державного бюджету.

Хотілося б зупинитися на такому виді соціальної допомоги, як житлова субсидія. Вона є державною допомогою громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, на сьогодні зазнала великих змін і потребує глибокого аналізу та роз'яснення в її отриманні.

Система субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг була створена в Україні у 1995 році постановою Кабінету Міністрів України від 04.02.1995 року № 89 «Про надання населенню субсидій

для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг», якою було започатковано надання безготівкових житлових субсидій.

Порядок надання житлових субсидій, умови їх призначення встановлює Положення про порядок призначення житлових субсидій, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 року № 848, із змінами та доповненнями.

Житлова субсидія є безповоротною адресною державною соціальною допомогою громадянам – мешканцям домогосподарств, що проживають в житлових приміщеннях (будинках) і не можуть самотужки сплачувати за житлово-комунальні послуги, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком [2, п. 1].

Право на отримання житлової субсидії мають громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, що проживають у житлових приміщеннях (будинках) [2, п. 2].

Враховуючи заявочний характер усієї системи соціального захисту нашої держави, розглянемо яким чином можливо отримати таку субсидію, та що для цього потрібно мати і знати. Для отримання житлової субсидії необхідно заповнити Заяву та Декларацію про доходи та:

- самостійно подати до місцевих управлінь праці та соціальної політики, або
- самостійно подати до сільських і селищних рад, або;
- надіслати рекомендованим листом до органів соціального захисту населення за місцем проживання, або;
- відправити за допомогою мережі Інтернет (заповнити заяву та декларацію на сайті subsidi.mlsp.gov.ua) [3].

Надаватися житлові субсидії громадянам можуть у вигляді:

*щомісячної житлової субсидії на оплату внесків за встановлення, обслуговування та заміну вузлів комерційного обліку, за абонентське обслуговування для споживачів комунальних послуг, що надаються у багатоквартирних будинках за індивідуальними договорами, а також житлово-комунальних послуг, а саме:

- житлової послуги - послуги з управління багатоквартирним будинком;
- комунальних послуг - послуг з постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії, постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами;

*щомісячної житлової субсидії на оплату внесків за встановлення, обслуговування та заміну вузлів комерційного обліку, за абонентське обслуговування для споживачів комунальних послуг, що надаються у багатоквартирних будинках за індивідуальними договорами, а також витрат на управління багатоквартирним будинком, в якому створено об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, житлово-будівельний (житловий) кооператив, а саме:

- витрат на утримання спільного майна багатоквартирного будинку, зокрема прибирання внутрішньобудинкових приміщень та прибудинкової території, виконання санітарно-технічних робіт; обслуговування внутрішньобудинкових систем (крім обслуговування внутрішньобудинкових систем, що використовуються для надання відповідної комунальної послуги у разі укладення індивідуальних договорів про надання такої послуги, відповідно до яких обслуговування таких систем здійснюється виконавцем), утримання ліфтів;

- витрат на оплату комунальних послуг стосовно спільного майна багатоквартирного будинку;
- поточний ремонт спільного майна багатоквартирного будинку;
- щомісячної житлової субсидії на оплату витрат на комунальні послуги у будинку, в якому створено об'єднання.

Для сімей, які використовують для опалення тверде паливо, а для приготування їжі скраплений газ, передбачено надання субсидії для придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива один раз на рік. [4].

Отже, відносини які виникають у процесі надання, споживання житлово-комунальних послуг регулюються Законом України «Про житлово комунальні послуги», на сьогодні ним регулюються відносини, що виникають у процесі надання споживачам послуг з постачання теплової енергії, управління багатоквартирним будинком, постачання гарячої води, централізованого водовідведення та поводження з побутовими відходами, централізованого водопостачання, та відносини, що виникають у процесі надання послуг з постачання та розподілу електричної енергії, природного газу споживачам у садових, дачних, житлових, садибних будинках .

І починаючи з 2019 року відповідно до вимог Закону система надання субсидій вийшла на новий етап реформування в частині забезпечення надання житлових субсидій, як частки вартості житлово-комунальних послуг, у тому числі їх виплати у грошовій формі.

З 2019 року Урядом запроваджено надання субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг у грошовій формі у **2 моделях монетизації**, які діють одночасно:

1) перерахування коштів на центральному рівні на банківський рахунок в Ощадбанку зі спеціальним режимом використання з подальшим їх спрямуванням на оплату житлово-комунальних послуг;

2) надання житлових субсидій готівкою безпосередньо одержувачу.

Монетизація являє собою процес переходу від перерахування субсидій у безготівковому вигляді на рахунки надавачів житлово-комунальних послуг до надання субсидій громадянам у грошовій формі.

Головною метою монетизації є створення прозорого механізму надання житлових субсидій і стимулювати громадян до ощадливого споживання.

Залишки невикористаної субсидії, які утворюються за рахунок економного споживання води, теплової енергії, газу і електроенергії, одержувачі субсидії зможуть використати на власні потреби.

На сьогодні в державі запроваджується дві моделі монетизації: безготівкова грошова форма і готівкова форма.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 року № 1176 субсидії у безготівковій грошовій формі надаються громадянам, які звернулися за призначенням субсидії після 1 січня 2019 року і яким вона призначена не раніше як з січня 2019 року.

Така форма надання субсидій передбачає розрахунки за призначеними субсидіями через Ощадбанк і виплату залишку невикористаної субсидії готівкою через Ощадбанк за результатами опалювального сезону.

Постановою Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 62 впроваджується готівкова форма надання субсидій для громадян, які звернулися за призначенням житлової субсидії до 31 грудня 2018 року, а також тим, що звернулися після 1 січня 2019 р., але житлова субсидія їм призначена з 2018 року. Кошти субсидії, починаючи з житлової субсидії за лютий 2019 року, виплачуються безпосередньо громадянам, і ті самостійно сплачують за використані житлово-комунальні послуги [5].

На сьогодні в Україні здійснена реалізація паралельно двох моделей монетизації, і за результатами аналізу їх ефективності прийматиметься рішення щодо подальших дій.

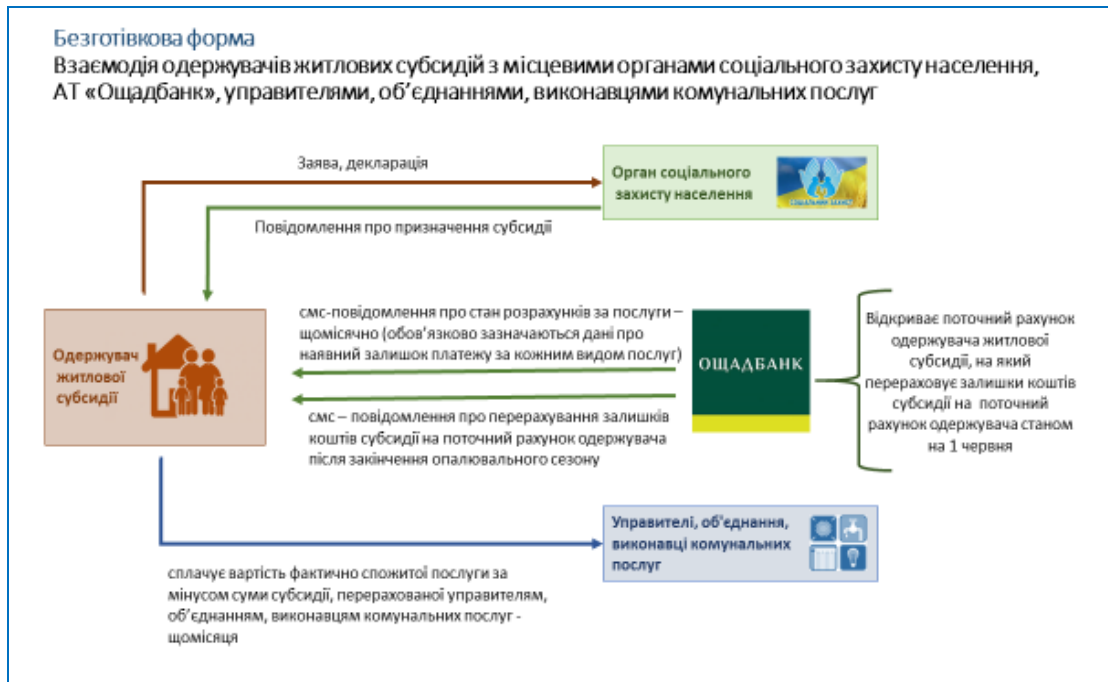

Безготівкова грошова форма на сьогодні запроваджується для громадян, які звернулись після 1 січня 2019 року за призначенням житлової субсидії.

Безготівкова грошова форма запроваджується також для громадян, які звертаються за призначенням субсидії на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива та на оплату житлово-комунальних послуг. При цьому механізм виплати субсидії на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива залишається незмінним.

Для реалізації свого права громадяни мають надати органам соціального захисту населення за місцем проживання Заяву про призначення та надання житлової субсидії у грошовій формі через АТ «Ощадбанк» і Декларацію про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії. У Заяві обов'язково повинно зазначитися номер мобільного телефону одержувача субсидії. Відповідно до норм постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 року № 1176 «Деякі питання надання житлових субсидій населенню у грошовій формі», без зазначення у Заяві номеру мобільного телефону орган соціального захисту населення не матиме права призначити житлову субсидію громадянам. Ця умова є суттєвою саме для позитивної, швидкої роботи органу соціального захисту населення [6].

Заява у новій редакції затверджена Наказом Мінсоцполітики від 2 травня 2018 року № 604 (у редакції наказу від 8 січня 2019 року № 11), Декларація – Наказом Мінсоцполітики від 2 травня 2018 року № 604 (у редакції наказу від 21 листопада 2018 року № 1740), і розміщені на офіційному веб-сайті Мінсоцполітики у Розділі «Житлові Субсидії - Які документи подаються».

Перехід до надання субсидій у грошовій формі став можливим завдяки проведеним Мінсоцполітики у 2018 році системним заходам, що мали на меті підвищити адресність надання соціальної допомоги і забезпечити контроль за розподілом коштів платників податків.

3 травня минулого року було змінено критерії, що визначають право на надання житлових субсидій з метою підвищення їх ефективності. А також – посилено контроль над розподілом коштів державної допомоги. Водночас на місцях працювали комісії з питань призначення житлових субсидій, які розглядали індивідуальні випадки щодо отримувачів, які не підпадали під визначені критерії, але потребували підтримки від держави. Соціальні інспектори проводили обстеження матеріально-побутових умов, досліджували обставини що склалася у конкретних домогосподарствах, на підставі чого комісії приймали рішення щодо призначення допомоги. Достатньо велика кількість домогосподарств отримує субсидію внаслідок прийняття саме таких індивідуальних рішень.

З початку поточного року Урядом ухвалено зміни до нормативних актів, що надали право посадовим особам об'єднаних територіальних громад проводити обстеження матеріально-побутових умов претендентів на отримання житлових субсидій та інших видів соціальної допомоги. Це дасть змогу надавати субсидії ще більш адресно і не обминути тих, хто передусім потребує підтримки від держави.

Надання субсидії у грошовій формі передбачає від громадян відповідальності, оскільки громадяни, які отримали на руки кошти, але вчасно не сплатили за житлово-комунальні послуги, ризикують залишитися без субсидії, доки не сплатять борг. Якщо отримувач має заборгованість понад один місяць на суму від 340 грн. (20 неоподаткованих мінімумів доходів громадян), субсидія на наступний період не призначається до вирішення питання з цим боргом. Після того як громадянин погасить заборгованість або укладе договір щодо її реструктуризації, субсидія буде перепризначено. При цьому той, хто припускався прострочення оплати, маючи на руках кошти, отримані у рамках монетизації субсидії, буде надалі одержувати цей вид допомоги вже у безготівковій формі.

Монетизація субсидій передбачає перехід від розрахунків бюджету з підприємствами-надавачами житлово-комунальних послуг до виділення коштів для сплати цих послуг напряму отримувачам. Це покликано підвищити ефективність житлових субсидій і забезпечити прозорий механізм їх надання. А також – стимулювати громадян до економного споживання. Адже відтепер отримувачі, що сплатили рахунки, самостійно розпоряджаються заощадженими коштами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141.

2. Про призначення житлової субсидії: Положення, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України (від 27 квітня 2018 р. № 329)).
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: subsidiï.mlsp.gov.ua
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/139/3013/98171>
5. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 року № 62.
6. Деякі питання надання житлових субсидій населенню у грошовій формі: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 року № 1176.

REFERENCES

1. Konstitucija-Ukraïni-vid-28.06.1996-r.-№254k/96-VR.-Vidomosti-Verhovnoi-Radi-Ukraïni.-1996.-№30.-St.-141.
2. Pro-priznachennja-zhitlovoi-subsidiï:-Polozhennja,-zatverdzhene-postanovoju-Kabinetu-Ministriv-Ukraïni-vid-21-zhovtnja-1995-r.-№-848-(v-redakcii-postanovi-Kabinetu-Ministriv-Ukraïni-(vid-27-kvitnja-2018-r.-№-329)).
3. [Elektronnij-resurs].---Rezhim-dostupu:-subsidiï.mlsp.gov.ua
4. [Elektronnij-resurs].---Rezhim-dostupu:-<https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/139/3013/98171>
5. Pro-vnesennja-zmin-do-dejakih-postanov-Kabinetu-Ministriv-Ukraïni:-Postanova-Kabinetu-Ministriv-Ukraïni-vid-6-ljutogo-2019-roku-№-62.-
6. Dejaki-pitannja-nadannja-zhitlovih-subsidij-naseleennju-u-groshovij-formi:-Postanova-Kabinetu-Ministriv-Ukraïni-vid-27.12.2018-roku-№-1176.